

Na Valnom zhromaždení MS v r. 2013 dostali všetci delegáti VZ brožúru nazvanú **Pro memoria IV**, ktorá osočovala mnohých činovníkov MS. Dnes si ju pripomína jedna z najdôležitejších osobností Matice slovenskej po zamatovej revolúcii, p. **Igor Kovačovič**, človek, ktorému klamstvami nesmierne ublížil terajší predseda MS Marián Tkáč a jeho prisluhovači...

Prečítajte si a zistíte, že p. Kovačovič je stále živou encyklopédiou udalostí v Matici slovenskej...Opäť ako kedysi, ani teraz nevyhovoval...Možno preto, že si všetko pamätá...

My však ďakujeme, Igor, za všetky rady, pomocnú ruku, priateľstvo a za Tvoje veľké matičné srdce...Spomínajú a pýtajú sa na teba matičiari od Záhoria po Ukrajinu...želáme Ti ešte veľa, veľa zdravia a síl ...

editori

PRO MEMORIA MS IV

Delegáti valného zhromaždenia Matice slovenskej 2013 dostali spolu s rokovacími materiálmi aj spis „*Pro memoria Matice slovenskej IV*“, spracovaný vraj na základe archívnych materiálov a podkladov vedúcich predstaviteľov Matice slovenskej. Autori tohto spisu: Marián Tkáč, Peter Cabadaj a Pavol Parenička v úvode napísali, že v Matici slovenskej býva zvykom spísať pre pamäť „pro memoria“ krivdy či neprávosti, ktoré v nežičlivých časoch poškodzujú nielen dobré meno Matice, ale často aj samotnú jej existenciu. Už úvod tejto publikácie vydanéj za prostriedky MS bez schválenia vo Výbore MS ma zarazil v tom, že jej autori prirovnali túto znôšku klamstiev a osobných útokov s pamätným apologetickým spisom Viliama Paulínyho - Tótha „*Pro memória*“ z roku 1873 a rovnako aj s ďalším „*Pro memória III.*“, ktoré zostavil v roku 2000 Tomáš Winkler.

Dvaja s autorov P.Cabadaj a P.Parenička patrili vtedy k skupine, ktorá sa pričínala o odčlenenie SNK so zväzku MS a „*naozaj zaujímavo vtedy konali v prospech MS*“. Od tých čias im bola MS ako celok „*ukradnutá*“ a ich návrat na pozície tajomníkov MS nastal zásluhou tretieho spoluautora publikácie predsedu MS Mariána Tkáča vtedy, keď ich prepustili zo zamestnania v SNK. Marián Tkáč v orgánoch MS a orgánoch Nadácie MS pôsobil do roku 1995 a potom sa angažoval aj v publikačnej činnosti v Podielniku vydávanom PDSI. Pomerne široký priestor dostával na prezentáciu svojich názorov aj v SNN, ale počas rokov 1996 – 2010 nemal o dianie a pôsobenie v MS žiadny záujem. Ten sa začal až pri jeho kandidatúre pred valným zhromaždením MS od apríla 2010. Pre pripomenutie tým, ktorí zabúdajú : **Peter Cabadaj pri príležitosti prerokovania knižničného zákona zostavil brožúrku „*Za samostatnú SNK v Martine*“**, ktorá podľa alebo : „*bola vtedajším vyjadrením autonómneho osobnostného postoja tých, čo sa rozhodli spojiť svoje individuálne osudy s osudmi slovenskej vedy a kultúry v tomto zložitom protirečivom čase. Iba model SNK ako štátnej kultúrnej inštitúcie s inkorporovanými pracovníkmi dnešného PNK vytvára nevyhnutné parametre pre tak dôležitú kompatibilitu s partnerskými inštitúciami v modernom informačnom svete. Súčasná prax je totiž taká, že SNK tvorí len jednu zo súčastí verejnoprávnej Matice slovenskej, ktorá v posledných rokoch, žiaľ nevytvorila adekvátne predpoklady a podmienky na všestranný rozvoj vrcholnej slovenskej knižničnej inštitúcie*“. **V tom čase zostavil matičný historik a vedecký tajomník MS Tomáš Winkler svedectvo o tom, čo sa odohrávalo v rokoch 1991 - 2001 vo vyššie spomínanom spise „*Pro memoria I - Desat' rokov Matice slovenskej*“**. Aby sme pochopili o čo vtedy išlo, treba si pripomenúť čosi z napísaného od ľudí, ktorí mali svoj podiel na vynášaní správcu MS z jeho pracovne na Hostihore, vo vymieňaní zámkov, v zamedzovaní vstupu do budovy svojim dlhoročným kolegom, zamestnancom Matice, v písaní rôznych zavádzajúcich informácií na adresu MS v Novom živote Turca, Domine fórum, Faktoch, Novom čase, Pravde, Dileme a v ďalších printových médiách a nakoniec aj pri stretnutí

s ministrom Milanom Kňažkom na Mestskom úrade v Martine a dnes sa pasujú do úlohy záchrancov Matice slovenskej.

Peter Cabadaj okrem iného vtedy napísal v ankete Literárneho týždenníka : „ *Matičné svetové festivaly slovenskej mládeže, podujatia Svetového roka Slovákov a mnoho ďalších akcií sa svojim profilom, amaterizmom, programovým nezvládnutím a nepochopením súčasných trendov kultúrno umeleckých pohybov modernej spoločnosti ocitli n a periférii záujmu slovenskej pospolitosti. Ak sa ale chce MS vrátiť k svojmu autentickému poslaniu musia sa jej vrcholní činovníci vrátiť z nadoblačných výšin na tvrdú slovenskú zem a neúnavne sa pokúšať zmysluplnou tvorivou robotou dokazovať nadčasovú platnosť matičnej myšlienky. Skôr či neskôr si treba uvedomiť, že nič na svete nie je večné, všetko má svoj prírodný vývoj a aj monopol MS na poli národného života, vedy, či kultúry je už dávnejšie nenávratná hudba minulosti“.* **V článku „Politika v matičných súvislostiach“ napísal vtedy svoje stanovisko aj Pavol Parenička :** „ *Časy sa menia, načo však v MS nemysleli a preto matičné vedenie politická zmena po roku 1998 zasiahla nepripravené. Krátkozrakosť a jednosmernosť súčasných matičných vodcov nemá paralely v dejinách MS a z toho neuváženého a nezodpovedného konania musia vyvodit' dôsledky, Do MS treba vnieť systémovosť, koncepcnosť, pragmatizmus a skromnosť, jednoznačne sa zbaviť velikášstva či maximalizácie. Uvedenie týchto téz do života MS by však determinovalo novelizáciu posledného matičného zákona z roku 1997, prehodnocovanie jej Stanov a Štatútov, v neposlednom rade nástup nových neopotrebovaných ľudí vo vedení MS, ktorí by ju bezpečne dovedli do tretieho tisícročia. Na príťaž sú jej predsedníctva, prezídia, rady, výbory a agentúry, ktoré stoja veľa peňazí a neprinášajú adekvátny výsledok“.*

Obaja autori spisu „ Pro memoria IV“ spolu s terajším predsedom Mariánom Tkáčom v ňom uviedli množstvo účelových klamstiev na iných ľuďoch, zrejme preto, aby sa nezačalo hovoriť o ich klamstvách, ktorých je viac ako dosť. V spise, ktorý bol predložený, opakujem bez schválenia v najvyššom orgáne MS, vo Výbore MS delegátom VZ MS 2013, autori uvádzajú, že bol napísaný na základe archívnych dokumentov a podkladov vedúcich predstaviteľov MS, ale ich mená neuviedli. Spis bol vypracovaný ľuďmi, ktorí v ňom opisujú obdobie, keď s členským hnutím MS nemali nič spoločné, a preto celý spis je vysoko tendenčný a považujem jeho vydanie nielen za účelové, ale aj za zneužitie financií MS na osobný prospech M. Tkáča, ako jedného z kandidátov na funkciu predsedu MS, ktorý by mal byť podrobený preskúmaniu zavádzajúcich tvrdení. V rokoch 1996 – 2007 som bol podpredsedom MS, ktorý sa podieľal na zabezpečovaní celkového pôsobenia členskej základne MS a ktorého sa viaceré ničím nepodložené tvrdenia uvedené v spise priamo dotýkajú.

Ing. Viliam Gruska, prvý ponovembrový predseda MS, nebol epizódou MS. Bol to človek, ktorý veľmi zásadným spôsobom začal obnovovať MS ako celok. Na post predsedu MS bol zvolený členmi ponovembrového Výboru MS, v ktorom boli také osobnosti ako Prof. M. Rúfus, Prof. Anton Bagín, prof. Hvezdoň Kočtúch, ThDr. Rudolf Košťial, Prof. Dušan Kuzma, Ing. Arch. Igor Thurzo, akad. Maliar Miroslav Cipár, PhDr. Belo Polla,, JUDr. František Bezák, Ladislav Ťažký, Gustáv Valach a do funkcie ho 17.1.1990 uviedol vtedajší minister kultúry Ladislav Chudík. Pod vedením Viliama Grusku sa Matici slovenskej ponúkla možnosť naplno vstúpiť do čela najširších vrstiev a skutočne riešiť svoje poslanie. Dňa 20. 1. 1990 vydal Výbor MS vyhlásenie „ *Slovákovi, nech žijú kdekoľvek vo svete*“, v Martine vzniklo pracovisko MS na šírenie a ochranu tradičnej ľudovej kultúry, dňa 6.2.1990 predložil Viliam Gruska návrh na vytvorenie Slovenského medzinárodného centra vzdelanosti (SICAS), ktorý bol dňa 8.6.1990 schválený vládou SR. Dňa 17.3.1990 pod jeho vedením sa začala príprava nového zákona o MS, bol prijatý návrh na vytvorenie Ústavu pre zahraničných Slovákov MS, začal sa Prieskum stavu školstva na južnom Slovensku a okrem riadenia MS ako celku pripravil a uviedol na Slovensku výnimočné celonárodné projekty : *Rodostrom slovenčiny (A.Bernolák), Rodostrom národa (L.Štúr), Slovo a národ (M.M.Hodža), Svetlo zo Solúna (sv. Cyrila Metod), Svetlo zo severu(B.Björnson), Syn slnka a národa (M.R.Štefánik), Maliar a pieseň (M.Benka), Hviezda*

tisícročia (P.O.Hviezdoslav) a Zem spieva (K.Plicka). Ďalej popri návštevách v obnovujúcich sa MO MS na Slovensku i medzi Slovákami v USA, Kanade, Maďarsku a Srbsku, pripravoval Program pre členskú základňu MS a riešil aj mnohé hospodárske a ekonomické úlohy MS. Z funkcie predsedu MS odstúpil 6.7.1990 po osobnom rozhodnutí dňa 20.6.1990 preto, lebo v niektorých veciach „ *zašiel do živého*“ a chcel, aby sa naplnilo rozhodnutie Predsedníctva MS o lustráciách vedúcich i vedeckých pracovníkov MS dotýkajúcich sa ich spolupráce so Štátnou bezpečnosťou. Obdobie jeho pôsobenia, aj keď bolo krátke, treba v maticných dejinách zhodnotiť, treba dať pánovi Gruskovi možnosti na zverejnenie zámerov i výsledkov jeho funkčného obdobia, aby sme sa dozvedeli pravdu o všetkom, čo sa v tom čase odohrávalo v Matici proti Matici. Časť z toho povedal vo svojom vystúpení na valnom zhromaždení MS v Martine 11. augusta 1990.

O sebe som sa dozvedel z tvrdenia zostavovateľov spisu, **vraj som bol popredný Markušov stúpenec, ktorý vytvoril akýsi doplnok k Organizačnému poriadku, na základe ktorého Dom MS v Banskej Bystrici získal krajskú pôsobnosť a luxusné financovanie.** Pravda je taká, že Dom MS v Banskej Bystrici vznikol ako prvý maticný dom už v júni 1990 na základe petície vyše 30 tisíc obyvateľov mesta a najskôr sídlil v priestoroch bývalého Domu družby v Národnej ulici, ktorý ako organizácia bol v priamom riadení Stredoslovenského KNV. Dom s celým majetkom bol delimitovaný do MS dňa 15.6.1990. Prevzatie objektu i majetku za MS vtedy podpísal správca MS Prof. Imrich Sedlák. Delimitované priestory musel Dom MS opustiť z dôvodov navrátenia objektu v rámci vtedy prebiehajúcich reštitúcií a hnuťelný majetok z väčšej časti bol premiestnený do sídla MS v Martine. Prestáhoval sa do objektu bývalého Krajského osvetového strediska na Dolnej ul. 52, ktorý v decembri 1993 získal MO MS prevodom z MK SR, nakoľko v čase jeho získavania sa o tomto objekte vyjadril vtedajší riaditeľ FEÚ MS Ing. Alfréd Agricola, že Matica slovenská o také barabizne nemá záujem. (*V akomsi samizdatovom materiáli, ktorí dostali delegáti VZ MS 2013, obhajoval svoje pôsobenie, a pritom napádal iných, bývalý správca MS Ján Eštok, ktorý okrem iného napísal na strane 6 aj takéto vety : „ Vážení delegáti VZ MS, natíska sa otázka, prečo nie všetci sme si v MS rovní ? Prečo Dom MS v B. Bystrici je majetkom Miestneho odboru MS a ostatné museli byť odovzdané cez kataster do vlastníctva MS v Martine?“.*) Odpoveď na tieto slová je uvedená v predchádzajúcich vetách a MO MS má podľa Hlavy V. bod 2 Stanov MS samostatnú právnu subjektivitu, čiže o svojich veciach a teda aj o svojom majetku sa rozhoduje samostatne. Po čiastočnej rekonštrukcii objektu bola dňa 1.7.1994 podpísaná medzi MS a MO MS zmluva o prenájme pre pôsobenie domu MS vtedajším správcom MS PhDr. Miroslavom Bielikom. Všetky vtedajšie domy MS dostali Zriaďovacie listiny a Štatúty schválené Výborom MS a podpísané predsedom MS Jozefom Markušom dňa 20.12.1994. Dom MS v Banskej Bystrici mal v Zriaďovacej listine uvedené vymedzené územie svojho pôsobenia i predmet činnosti rovnako ako všetky ostatné domy MS. V ničom nebol uprednostnený, ani luxusne financovaný, ani na začiatku a ani v priebehu ďalších rokov. Dôkazov o jeho pôsobení i financovaní je dostatok aj v Archíve MS, nakoľko dom MS každoročne predkladal na schválenie Plán činnosti a rozpočet a každoročne predkladal aj Vyhodnotenie činnosti a hospodárenia na FEÚ MS a na ČÚ MS a v Dome MS bola Dozorným výborom MS vykonávaná pravidelná kontrolná činnosť.

V tomto vzťahu chcem uviesť na pravú mieru aj niektoré ďalšie skutočnosti, ktoré najskôr napísal dňa 9.5.2013 v článku „ *Čo sa deje v Matici?*“ istý pán Joseph Janek z USA. Ten pán Janek, ktorému s pokynmi, čo má robiť medzi Slovákami v Amerike, zo sekretariátu predsedu MS posielala maily vedúca sekretariátu pani Katarína Belická. Zaujímavé bolo to, že texty rovnakého znenia potom zverejnil vo svojom článku „ *Čo sa to deje*“ v SNN č. 19/2013 predseda MS Marián Tkáč a aj sa pod tieto slová podpísal. Údajne bol Dom MS v Banskej Bystrici Maticou výdatne dotovaný. Pravda je taká, že MS v rokoch 1994 – 2011 poskytla na financovanie prevádzkových nákladov čiastku 145 713 € a za rovnaké obdobie sa na zabezpečovaní prevádzky objektu podieľal MO MS čiastkou 72 173 € a na realizáciu projektov

matičných podujatí prispel čiastkou 164 177 € a v rokoch 1999 – 2008 sa MO MS podieľal aj na financovaní OP MS v Brezne, Zvolene, Veľkom Krtíši a Rožňave, Z neštátnych zdrojov MS za všetky tie roky nedostal ani Dom MS, ani MO MS ani 1 €, okrem podpory niektorých projektov zo strany Nadácie MS. Príspevok MS na prevádzku domu MS bol v roku 2009 - 7 136 €, v roku 2010 - 7 150 € a v roku 2011 - 6 500 €. Po presťahovaní sídla domu MS do prenajatých priestorov cirkevného zboru ECAV v roku 2012 bol príspevok MS 27 874 €, z toho nájomné 15 000 € a 5 400 € prevádzkové náklady. V roku 2013 bol celkový príspevok 28 704, 50 €, z toho nájomné 20 995,20 € a 4 600 € prevádzkové náklady a pre rok 2014 bolo rozpočtovaných 21 208,79 €, z toho nájomné 15 695,20 € a 4 560 € prevádzkové náklady. To je to šetrenie matičných financií v praxi, ku ktorým sa vyjadrila 23.3.2012 skupina banskobystrických matičiarov a **predseda MS Marián Tkáč im 30.4.2012 poslal odpoveď tohto znenia** : „... keďže sídlom ostáva stále mesto Banská Bystrica som sa dôkladne oboznámil s celou genézou vývoja zmien v banskobystrickom matičnom prostredí, ktoré boli z hľadiska vytvorenia priaznivého zázemia pre kvalitnejšiu reprezentáciu matičnej činnosti a zároveň otvoreniu sa aj ostatnej širokej verejnosti dosť nevyhnutné, ako aj z hľadiska financií a nákladov na prevádzku, ktoré sú teraz omnoho viac výhodnejšie a efektívnejšie. ... Ako spomínate vo svojom liste, aj keď konsenzus a úzka spolupráca je nesmierne dôležitá a nevyhnutná, predsa len ide o dva rôzne matičné subjekty, ktorých postavenie, pôsobenie a celková činnosť je postavená na odlišných pilieroch a úlohách, ktoré sú v konečnom dôsledku citované v platných Stanovách MS“. Priam úžasná znalosť Stanov MS jej najvyšším predstaviteľom Matice slovenskej!

Samozrejme, že si na toto konto „*prihrial svoju polievočku*“ aj Drahoslav Machala dňa 12.10.2013 v SNN v článku Nerozumiem : „ - *Lenže v okamihu, keď mu súčasný predseda Marián Tkáč v súlade s výsledkom výberového konania siahol na jeho výhradné léno Dom MS v B. Bystrici - nastala vojna. Jeho zásluhou sa Matica v B. Bystrici rozčesla a v Bystrici s sú vlastne Matice dve. Sú spravodliví matičiari, ktorí horia božským ohňom, tí okolo Kovačoviča, a tí druhí – nehodní tkáčovci. Komu to prospieva ? Žiaľ Igor Kovačovič do nezmyselnej vojny zatiahol aj desiatky nezorientovaných, no v podstate dobrých matičiarov*“. Nebol som už vtedy uchádzačom o post riaditeľa Domu MS, ale to, čo sa zásluhou rôznych intríg uskutočnilo pri zmene sídla Domu MS z vlastného matičného prostredia do prenajatých priestorov, pobúrilo členov banskobystrického MO MS, ktorí rozhodne neboli a nie sú „*nezorientovaní*“. Veľmi presne vedeli, kde sa vykonáva matičná činnosť pre členov MS i širšiu verejnosť a kde sa táto činnosť kamufluje a podujatia ZŠ Sama Cambela v Slovenskej Ľupči, kde vtedajšia pani riaditeľka Domu MS bola zamestnaná na plný úväzok, boli vydávané za matičné podujatia organizované Domom MS a pri tom MO MS v Slovenskej Ľupči nefungoval. Dôkazov o tom je viac ako dosť, ale aby sa o tom matičná verejnosť na Slovensku nedozvedela, bol mesačník banskobystrického MO MS ZVON v roku 2011 odstránený z matičnej webovej stránky a vrátil sa tam po viacnásobnej intervencii opäť až v marci 2014.

Ďalšia vec v tejto súvislosti sa dotýka tvrdenia pána Janeka ,ale aj Mariána Tkáča a v ostatnom období aj Jozefa Šimonoviča, ktorý tvrdenie pána Janeka „*...dostal napríklad aj vysokú sumu na opravu „ fresiek*“, ktoré však neexistujú“, si overoval v Banskej Bystrici priamo u člena Výboru MO MS PaedDr. Júliusa Lomenčíka. Pravdu o tomto klamstve som napísal ako vo verejnom liste pánovi Janekovi zverejnenom na stránke www.obrodenamatica.sk, tak aj vo svojom profile pri kandidatúre na post predsedu MS zverejnenom pred konaním VZ MS 2013 v Literárnom týždenníku. O tejto veci treba tiež podať vysvetlenie. MO MS v Banskej Bystrici sa stal v roku 1994 vlastníkom pamiatkového objektu na Hornej ul. č. 11. V objekte „*Meštiansky dom*“, ktorý je zapísaný v Štátnom zozname kultúrnych pamiatok SR pod číslom Ss 2474 vykonal Krajský ústav Štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody umelecko historický a architektonický výskum. Na tomto základe MO MS uzatvoril zmluvu o dielo vo veci reštaurovania nástennej renesančnej maľby na prízemí objektu s akademickým sochárom Jánom Fil'om zo Zvolena a vypracoval projekt, ktorý predložil vo forme žiadosti o finančnú

podporu do Nadácie MS. Nadácia MS projekt najskôr 13.10.1994 vrátila na prepracovanie. V ďalšom kole 20.3.1996 projekt presunula na rokovanie 2.10.1996 a podporu projektu vo výške 60 000 Sk schválila dňa 18.11.1996 a potom zaslala finančné prostriedky v schválenej výške na účet MO MS. MO MS po komisionálnom posúdení vykonaného reštaurovania vo dvoch miestnostiach na prízemí objektu konštatoval, že dielo bolo ukončené a fresky zakonzervované. Podnes sa reštaurované nástenné fresky nachádzajú v objekte na Hornej ul. č. 11 v Banskej Bystrici. Objekt je aj naďalej vo vlastníctve MO MS. Taká je pravda o freskách. Obnova pamiatkového objektu, nad ktorou má riadny dozor Štátna pamiatková správa (rekonštrukcia klasicistickej fasády, reštaurovanie malieb vo vnútornom schodisku a oprava strechy objektu) pokračovala v rokoch 1997 – 1999 s podporou NBS a z vlastných zdrojov MO MS. MO MS počas rokov 2005 – 2008 v spolupráci s odborníkmi dopracoval celkový projekt obnovy pamiatky a uchádzal sa na MK SR o jeho podporu cez fond Obnovme si svoj dom a v roku 2009 aj o podporu cez ROP na Ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja SR. Žiaľ, ani jednej žiadosti nebolo vyhovené a preto bol MO MS nútený od roku 2010 práce na obnove objektu pozastaviť. Rovnakým spôsobom MO MS ako vlastník objektu na Dolnej ul. 52 , v ktorom od roku 1994 bolo riadne sídlo Domu MS, ako metodického pracoviska pre matičnú prácu na strednom Slovensku, predkladal žiadosti na podporu zabezpečenia naliehavých opráv na Finančnú radu MS. Ani jednej žiadosti v tomto smere nebolo vyhovené, a tak všetky práce dotýkajúce sa opráv a údržby objektu domu MS platil MO MS z vlastných prostriedkov. Každý, koho to zaujíma, si to môže prečítať v mesačníku ZVON č. 12/2011 – č. 1 – 2 – 4 / 2012 a č. 2/2013 a vytvoriť si vlastný názor na to, kto klame a kto hovorí pravdu. Na rozdiel od Mariána Tkáča, ktorý predkladal svoj program pri kandidatúre na predsedu MS verejnosti v roku 2010 i v roku 2013, som nikdy nesľúbil to, čo splniť nemôžem.

(**Pro memória IV. Strana 10**) **Vraj som ako predsedov popredný stúpenec vystriedal vo funkcii riaditeľa Členského ústredia Cyrila Žuffu .** S PhDr. Cyrilom Žuffom sme počas rokov obnovy členskej základne precestovali skoro celé Slovensko, priamo sa podieľali na obnove a vzniku MO MS, okresných a krajských rád MS a pripravili mnohé podujatia vrátane valných zhromaždení a snemov MS. Riaditeľa ČÚ MS som vykonával od 20.2.1995 do 31.12.1995, do Martina som dochádzal, nocoval v ubytovniach za vlastné prostriedky a väčšinu času som trávil na cestách po matičných podujatiach na Slovensku. Pre zaujímavosť uvádzam, že v rokoch 1994 – 2000 to bolo 234 028 km a v rokoch 2001 – 2007 124 785 km. Šoféroval som si sám, často vozil aj iných matičných pracovníkov a členov matičných orgánov. Na miesto riaditeľa ČÚ MS som za seba navrhol Mgr. Daniela Zemančika, ktorý bol vtedy pracovníkom SNK a mal trvalé bydlisko v Martine. Matičné ročenky, čo boli výročné správy o činnosti stálych pracovísk MS spracovával v Martine PhDr. Peter Maruniak. V roku 1994 vyšla potom súbornejšia publikácia „ *Tri roky obnovenej členskej základne 1990 – 1993*“ (zostavovatelia Ladislav Paška a Cyril Žuffa). V tejto publikácii som sa podieľal na spracovaní statí - *Program pre členskú základňu a členské ústredie - Dom MS v Banskej Bystrici – 5. Matičný festival slovenskej mládeže*. Potom to bola ďalšia publikácia „ *Tri roky MS 1993 – 1995*“ (zostavovatelia Cyril Žuffa a Ladislav Paška. Do tejto publikácie som spracoval state - *MSFSM 1995 - VZ MS Rimavská Sobota spolu s C.Žuffom – Dom MS Banská Bystrica – Programové tézy a stratégia MS*. Tretia publikácia bola „ *MS v rokoch 1996 – 2004*“ (zostavovatelia Stanislav Bajaník, Igor Kovačovič, Tomáš Winkler). V tejto publikácii som spracoval state - *Členské hnutie MS – Oblastné štruktúry MS (ČÚ MS a DMS) – ZO a VO MS - Výbor a Predsedníctvo MS – Nadačné aktivity*. V príprave na vydanie bola aj ďalšia publikácia „ *Tri roky MS 2005 – 2007*“, ktorú som mal s ďalšími spoluautormi zostavovať, ale napriek tomu, že podkladové materiály boli zhromaždené, k jej vydaniu nedošlo. Bola však vydaná publikácia „ *Zlatá kniha MS*“ (zostavovatelia Štefan Haviar a Michal Eliáš), ktorá vyšla v roku 2008. V tejto publikácii sa o mojom pôsobení ako podpredsedu MS pre prácu v členskej základni miesto nenašlo, ale o iných áno. Potom ešte vyšla publikácia „ *20 rokov MS*“ (zostavovateľ PhDr. Peter Mulík v roku 2010), do ktorej som na požiadanie zostavovateľa

osobne napísal viacero príspevkov dotýkajúcich sa predovšetkým členského hnutia MS - *Členské hnutie MS - Činnosť MO MS - Členské ústredie - Domy a oblasťné pracoviská MS - Valné zhromaždenia a snemy MS v rokoch 1990 – 2007 - Mládež a Maticné svetové festivaly slovenskej mládeže*. . To sú tie roky, počas ktorých som sa podľa tvrdenia autorov Pro memoria IV., už o nič maticné a úradné nestaral.

Na ďalšie tvrdenie (Pro memoria IV. str. 10) , že som sa od roku 1995 o nič maticné a úradné nestaral ďalej odpovedám: V rokoch 1996 – 2007 som ako podpredseda MS, ktorý mal podľa Stanov MS na starosti členské hnutie MS pripravil a predložil na zasadnutiach Výboru a Predsedníctva MS a na rokovania valných zhromaždení a snemov MS minimálne 40 % rokovacích a koncepčných materiálov. Uvádzam tie zásadné : - *Zámery práce s členskou základňou MS v rokoch 1996 – 2001 - Pôsobenie okresných a krajských rád MS a možnosti rozširovania siete maticných pracovísk do roku 2001 (1996), - Návrh zásad a postup zriaďovania dobrovoľných orgánov MS (Snem MS 1997) - Zámery rozvoja siete maticných pracovísk na JZÚ SR (1998) - Špecifikácia kultúrno osvetovej činnosti domov a oblastných pracovísk MS(1998) - Prítomnosť a budúcnosť maticného hnutia (SNN č. 36 – 37/1999) - Domy a oblasťné pracoviská MS (SNN č. 35 – 41/1999) - Priority členského hnutia MS (2000) - Program maticnej orientácie na mládež v členskej základni MS /(2000) - Zámery prognózy MS v členskom hnutí (2001) - Koncepcia obsahového profilovania pracovísk MS s prihliadnutím na nové územné členenie a správne usporiadanie SR (2001) - Program rozvoja členskej základne a siete maticných pracovísk v rokoch 2002 – 2007 (VZ MS 2001) - Aktivity MS vo vzťahu k plneniu Rezolúcie UNESCO a Uznesenia vlády SR v oblasti tradičnej ľudovej kultúry (2001) - Návrh spolupráce odborov MS s domami MS (2001) - Návrhy programových zámerov činnosti členskej základne budúcich období (predložené na valných zhromaždeniach a snemoch MS v rokoch 1995-2007- Zámery starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru v Matici slovenskej (2008).* Všetky materiály boli prerokované a schválené najvyššími orgánmi MS a v rámci možností MS aj realizované. Pri ich tvorbe mi boli mimoriadne nápomocní Cyril Žuffa, Ladislav Paška, Peter Maruniak st. Tomáš Winkler, Miroslav Bielik, Emanuel Muntág, Stanislav Bajaník, Daniel Zemančík, Daniel Borcovan, Drahomíra Pechočiaková, Jozef Steiner, Eva Garajová, Andrej Strýček, Svetozár Hikkel, Ján Podolák, Dušan Kubinec, Jolana Ambružová, Metod Kaľavský, a ďalší a za to som im podnes vďačný. Tvrdenie autorov spisu Pro memoria IV., že som sa o nič maticné nestaral, preto považujem za zavádzajúce a tvrdenie, že maticné hnutie sa v roku 2004 nachádzalo v krízovom stave považujem za mimoriadne arogantné vo vzťahu k mnohým obetavým členom MO MS.

Ďalším zavádzajúcim tvrdením v spise na str. 11 je veta : - *Došlo to tak ďaleko, že oddelenie medzinárodných vzťahov sa osamostatnilo a vznikol Dom resp. Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí v Bratislave, o čom by veľa vedeli povedať aj V. Repka či J. Bobák spoločne s I. Kovačovičom. Zhodou okolností sú protagonistami ostatných tzv. maticných stanovísk z mája 2013 týmito a podobnými krokmi prišla MS o možnosť oficiálne pôsobiť v smere života a kultúry zahraničných Slovákov.* Tieto vety sú nehoráznym klamstvom a zrejme vyplývajú z absolútnej neznalosti celého priebehu vzniku Domu zahraničných Slovákov a neskoršie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Pre zaujímavosť uvádzam: - V roku 1974 po zrušení Augustových maticných slávností v Martine sa začali aj na základe mojej osobnej iniciatívy a zainteresovania PhDr. Svetozára Švehláka v rámci Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve konať programy zahraničných Slovákov, ktorých hlavným organizátorom bol Odbor zahraničných Slovákov MS. V roku 1990 vypracoval PhDr. Claude Baláž, riaditeľ Ústavu pre zahraničných Slovákov zámer na konanie Dní zahraničných Slovákov v SR. Tento zámer do konkrétneho projektu dotvoril pracovník ÚZS Jaroslav Ševčík ako Týždeň kultúry zahraničných Slovákov potom, ako sa v dňoch 12. – 19.7. 1992 uskutočnil v Martine Svetový festival slovenskej mládeže. Dňa 1.1.1993 vzniklo Metodické centrum UMB v Banskej Bystrici pre štúdium Slovákov žijúcich v zahraničí a zahraničných študentov, ktoré je od roku 2008 súčasťou Centra celoživotného vzdelávania UMB. V máji 1995 došlo k uzatvoreniu dohody o rozdelení

pôsobnosti MS a MK SR vo vzťahu k zahraničným Slovákom a ku dňu 1.7.1995 MK SR zriadilo Dom zahraničných Slovákov so sídlom v Bratislave, ktorého dočasným riaditeľom sa stal Ing. Vladimír Repka. Dňa 7.2.1997 bol Ing. Vladimír Repka ako dočasný riaditeľ DZS odvolaný z funkcie ministrom kultúry SR MUDr. Ivanom Hudecom : „ *nenaplnil predpoklady pre odborné a kvalitné plnenie úloh, ktoré vláda SR deklarovala vo svojom Programovom vyhlásení v januári 1995. Jeho neochota riadiť sa pokynmi a odporúčaniami vedenia ministerstva i mojimi osobnými, potvrdil moje definitívne rozhodnutie odvolať menovaného z funkcie riaditeľa*“. Dňa 14.2.1997 bol prijatý Zákon č. 70/1997 Z. z. o zahraničných Slovákoch, ktorý definoval aj postavenie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. V roku 2001 minister kultúry Milan Kňažko zmenil jeho Zriaďovaciu listinu. a Novela zákona prijatá v apríli 2002 definovala vytvorenie Generálneho sekretariátu pre zahraničných Slovákov pri vláde SR, na čele s riaditeľom ako splnomocnencom vlády SR. Zákon bol potom novelizovaný pod č. 474/ 2005 Z. z. dňa 23.9.2005. Bolo by nielen vhodné, ale aj nanajvýš potrebné, keby si autori pamfletu Pro memoria IV. boli na internete našli konkrétne údaje a aspoň si ich prečítali. Toľko, čo uvádzam a možno aj viac, by sa dozvedeli, keby boli chceli napísať o starostlivosti o krajanov pravdu. Spájať moje meno so vznikom i pôsobením tejto inštitúcie je bohapusté kľamstvo.

Tvrdenie zostavovateľov na str. 23 : „- *Hospodárenie v Matici slovenskej v časoch Jozef Markuša a jeho najbližších spolupracovníkov (kde uvádzajú o. i. aj moje meno)... vyznieva pri takomto porovnaní (J. C. Hronský) tragikomicky. Toto tvrdenie je absolútne nepoznanie vtedajšieho stavu zodpovednosti za hospodárenie MS. Ako by ho aj mohli poznať, keď v čase zrejme výhodnejšieho zamestnania v SNK a NBS všetkých troch autorov spisu Matica slovenská ani v najmenšom nezaujímala. Marián Tkáč sa na základe osobnej žiadosti z roku 1994 stal dňa 10.2.1995 členom MO MS v Banskej Bystrici a vtedy zaplatil členské vo výške 100 Sk + 5 Sk za preukaz člena. Od tých čias do roku 2010 neplatil žiadne členské a v čase jeho kandidovania na post predsedu MS bola jeho evidenčná karta podľa §§ 11 a 12 vtedy platných Stanov MS, pre neplnenie si základných povinností člena, akým je platiť každoročný členský príspevok, uložená v depozite MO MS, kde je uložená podnes. Stať sa zakladajúcim členom MS je síce pekná vec, ale byť riadnym členom a plniť si svoje základné povinnosti vo vzťahu k MS, to musí byť v človeku. Jedna vec je byť zamestnancom za plat a druhá vec je naplno sa odovzdať službe pre každodenné napĺňanie poslania našej národnej ustanovizne a konať s úctou vo svojom vnútri, aj k tomu najskromnejšiemu členovi matičnému.*

Na iné zavádzajúce veci o prítomnosti MS sa nachádzajú v časti II. na stranách 24 – 27, ktorá hodnotí pôsobenie Mariána Tkáča vo funkcii predsedu MS, v plnom rozsahu platia slová **Drahozlava Machalu zo dňa 4.11.2010** v článku „ *Prečo podporujem Mariána Tkáča ?“ - Nebude sa púšťať do avantúr vlastného vykladania histórie Slovákov, zbaví sa exgetu, ale prenechá to na HÚ MS, teda osvedčeným profesionálnym vedcom – prof. M. Kučerovi, R. Marsinovi, J. Bartlovi, R. Letzovi, J. Lukášovi, J. Bobákovi, A. Hrnkovi. Verím, že sa dokáže zbaviť chúťok byť novým slovenským polyhistorom, ekonómom, finančníkom, spisovateľom, dramatikom, esejistom, novinárom, politológom, komentátorom a ktovie čím ešte.*“, **ale aj slová JUDr. Ľudovíta Šomšáka z Košíc v roku 2013 :**“ *Narcisový vírus vlastnej dôležitosti a neomylnosti ešte stále ovláda softvér niektorých jednotlivcov a pokračuje v permanentnom boji nielen so skutočnou hrozbou, ak taká je, ale aj s vykonštruovanou hrozbou. A čo tak prestať s tým a dať priechod pluralite názorov, reflexiou naštartovať víziu pozitívneho a vrátiť sa cez sebareflexiu k múdrosti a trpezlivosti. Mali by sme skôr nadviazať kontinuálne na to, čo bolo dobré, prehodnotiť to, čo sa nám nepodarilo, vysporiadať sa s problémami a stavať si pred seba reálne ciele*“. **Do tretice uvádzam čosi zo slov matičiara Ing. Andreja Strýčka z MO MS Košúty** v článku „ *Novou silou sú miestne odbory*“ v č. 37 SNN vo vzťahu k zverejneniu Uznesenia VZ MS 2013 : „*Predbežne to vyzerá tak, že ktosi kdesi uverejnenie tohto dokumentu zámerne zdržoval. Ale prečo ?... Tu už treba povedať, že za tento neobvyklý „ úkaz“ riadiacej činnosti v MS nesie niekto konkrétnu osobnú zodpovednosť. ... I touto cestou teda žiadam*

predsedu MS p. Tkáča : Nože, buď taký láskavý a urob si poriadok vo svojej veľkej domácnosti.... Uznesenie je uverejnené osem mesiacov po konaní VZ... Jednoznačne to poukazuje na chaos v riadiacej činnosti MS. To si nikto zodpovedný neuvedomuje tieto absurdity?... Uznesenie VZ je teda pre mňa skôr sklamaním ako významnou vzpruhou do ďalšej činorodej činnosti MS vo všetkých oblastiach jej života“.

Posledným vyjadrením sa na adresu Mariána Tkáča boli slová Drahoša Machalu „ Pokus o analýzu“, kde z napísaného textu vyberám: - *Marián Tkáč uveril aj sa postavil do pozície, že jeho pôsobenie v Matici slovenskej nie je poslanie, ale priam predurčenie. Celkom vážne si myslí, že ho pre tento post vybrala nejaká vyššia moc, vlastne sám Pán Boh. A to už hraničí so schopnosťou vôbec vnímať realitu okolo seba. Pre mňa je najväčším sklamaním zlyhanie ekonomického manažéra Ing. Mariána Tkáča. Chyba je v samotnom manažérovi, ktorý zle vyhodnotil všetky príznaky správania výboru MS. A v Matici za tri roky vlastne nič nedokázal zmeniť. Najmä vo vrcholovom manažmente. Obávam sa, že si Marián do Matice nešiel z nezištných ale zo zištných dôvodov. Motivácie boli dve : postavenie a kredit predsedu MS, no najmä peniaze s výkonom funkcie spojené.*

Sú to veľmi závažné vyjadrenia ľudí, ktorí Matici slovenskej veľa obetovali a veľa pre ňu vykonali a ktorí dnes žiadajú nápravu vecí matičných. Marián Tkáč a ďalší jeho podriadení slúžiaci za dobrý plat, by si to mali uvedomiť čo najskôr. Stihli za celé roky svojho vládnutia zaviesť MS k skoro absolútnej strate dôveryhodnosti a tým aj jej budúcnosti.

Banská Bystrica

Igor K o v a č o v i č